

værker, og hvor Hovedpersonen ikke saa sjældent er ved at forsvinde i europæisk Storpolitik.

Dybt er der i ingen Henseender gravet, og Hovedspørgsmaalet i Danmarks Udenrigspolitik gennem den Menneskealder, som afgrænses med Aarene 1680 og 1710 tages egentlig ikke op — Sammenhængen med den ganske vist ujævne Forskydning i det danske Diplomatis Stræben, hvor Generhvervelsen af Skaane efterhaanden glider i Baggrunden for Inddragningen af det gottorpske Sønderjylland. Det kan her have spillet en Rolle, at den Mand, der fra 1677 til Aarhundredets Slutning vandt stigende Indflydelse i den daglige Ledelse af Tyske Kancelli, var Slesviger, og Paavisningen af denne Th. B. v. Jessens Indstilling gennem hans Afstamning er det værdifuldeste i Franz v. Jessens Biografi. (Disse Afsnit er udkommet selvstændigt som »Aus der Geschichte eines alten schleswigschen Geschlechts«. Flensburg 1929). Maaske forslaar ogsaa det utrykte Kildemateriale ikke til at føre Beviset for noget saadant, men Forsøget er ikke gjort, og Forfatteren synes ikke rigtig at have haft Blik for Problemet. E. M.

I 1930 udkom P. Boissonade & P. Charliat: *Colbert et la Compagnie de Commerce du Nord (1661—86)*, (Bibliothèque d'histoire économique, Paris). Æren for denne lille Bog tilkommer først og fremmest Charliat, der tidligere i en Række Afhandlinger har beskæftiget sig med Handelen mellem Norden og Frankrig i sidste Halvdel af det 17. Aarhundrede. Hans Værk hviler paa Studier rundt om i de nordiske og baltiske Lande, saaledes ogsaa i det danske Rigsarkiv, hvorfra der optrykkes nogle Aktstykker.

Som Indledning til Afhandlingen giver Henri Hauser en Slags Oversigt over Litteraturen vedrørende Frankrigs Handel med de østersøiske Lande. De trykte Øresundstoldregnskaber tillægges her en »exceptionel Interesse«. Hertil anfører Hauser dog et Citat af Regnard, som siger, at »Flertallet af Skibene« gik igennem under svensk Flag, altsaa toldfrit.

Selve Skildringen af Colbert og Nordkompagniet begynder med en Omtale af fransk Handel paa Norden siden Middelalderen. Efter Hansetædernes Tilbagegang tog Hollænderne Løvens Part af den nordiske Handel; men baade Englændere og Franskmænd konkurrerede. Fra Henrik IV's Tid var den franske Deltagelse i Tilbagegang. Saltleverancerne til Norden kom nu fra Spanien og Portugal. Hvad Colbert vilde, var slet og ret at fratage Hollænderne den skandinaviske Handel, og dette blev da ogsaa den

egentlige Opgave for Nordkompagniet. Forsøget faldt dog daarligt ud, skønt Kompagniets Start forløb heldigt. Efter flere Tiløb blev det dannet i Juni 1669, idet man pressede formaaende Mænd til at gøre Indskud og udstyrede Kompagniet med betydelige Privilegier. Kanalbyerne var slet ikke interesseret. Hovedbyerne blev Bordeaux og la Rochelle, fordi de Produkter, man haabede at kunne afsætte, Vin og Salt, kom herndefra. Til Gengæld ventede man fra Norden at kunne faa Krigs- og Flaademateriel, især Træ. En Del Skibe blev ogsaa købt eller bygget; men før Foretagendet kom i Vækst, begyndte Krigene, og omkring 1676 brød det hele sammen. Et Genoplivningsforsøg fandt Sted 1684; men endnu samme Aar solgtes Kompagniets sidste Skib. 1689 udløb dets Oktroj. I 1680'erne fandt Nordboernes egne Skibe hyppigere Vej til Frankrig; Kanalbyerne med Dunkerque i Spidsen fik nu ogsaa Interesse for Østersøfarten, og endelig fremmedes den direkte Forbindelse ved de franske Protestanters Udvandring til Norden.

Skildringen leverer intet større Bidrag til Danmarks Historie, men lader os føle Savnet af Undersøgelser vedrørende dansk Handel i de Tider.

Georg Norregaard.

Under Titlen *En dansk Statsminister fra sidste Halvdel af det 18. Aarhundrede* har Kaptajn Th. Thaulow — bl. a. kendt som Forfatter til »Lillie-Juulernes Slægtbog« — i 1932 udsendt en stor og smukt udstyret Bog om J. O. Schack-Rathlous. Som nær Slægtning af Besidderen af Ravnholt — hvor Schack-Rathlous store Arkiv ifølge hans testamentariske Bestemmelse skal forblive til evig Tid — har Thaulow kunnet raade over et omfattende arkivalsk Materiale, der dog tidligere har været benyttet af Forskere som Edv. Holm, L. Koch og Aage Friis. Om Thaulows Bog kan der siges meget godt. Den vidner om stor Flid og om ærlig Begejstring for Syslen med historiske Emner, er velskrevet og viser Evne til at finde træffende Udtryk. Den giver adskillige Oplysninger om Schack-Rathlous Stilling til Tidernes skiftende Hold Statsledere og nye Bidrag til vor Viden om flere Forhold og Episoder i det attende Aarhundredes Danmark. Saaledes om Schack-Rathlous Virksomhed som Gesandt i Stockholm og hans Arbejde for at bringe Ægteskabet i Stand mellem Kronprins Gustav (III) og Sophie Magdalene. Det er ikke uden Pikanteri, at originale Breve fra Gustav III til hans Hustru er havnet i Schack-Rathlous Arkiv paa Ravnholt, til lige med den danske Gesandts Koncepter til Prinsessens Breve